

Hantverksdokument

N Fågelås kyrka Hjo pastorat, Skara stift. Arbete med norra gravkoret 2013-14

TRADITIONSBÄRARNNA

Yrkesspecialister i samverkan
för bevarande av traditionella hantverk.

Entreprenör: Hallgren Hantverk Forsvik,
bbb Hantverk Hova, Traditionsbärarna

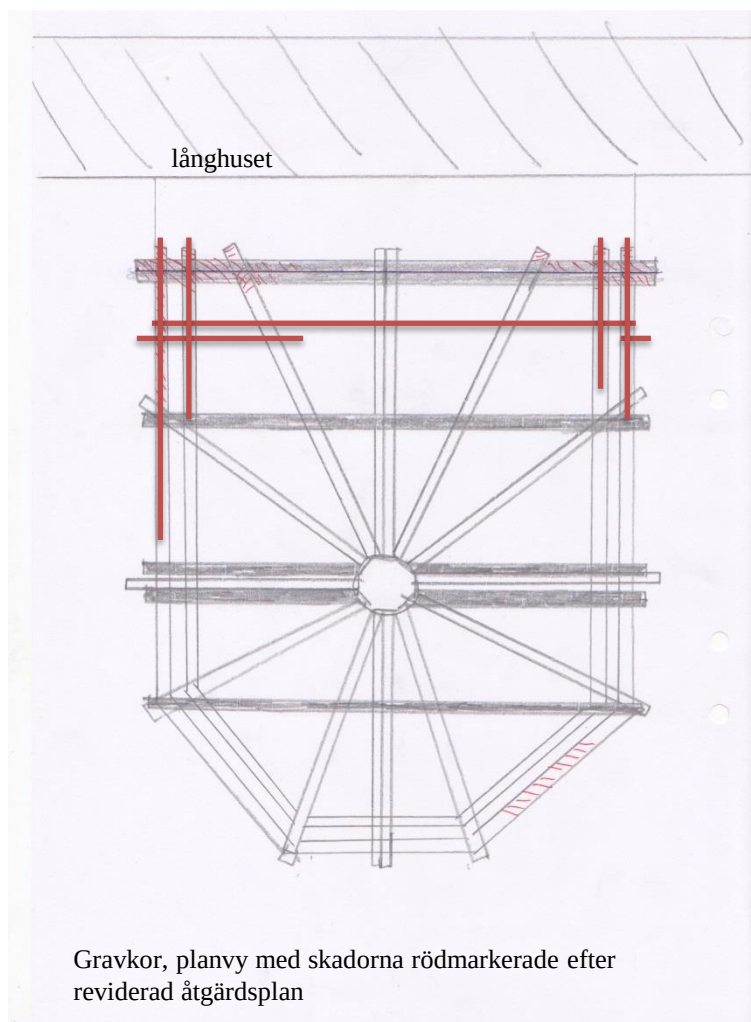
Beställare: Hjo pastorat

Skadorna uppdagades då arbete med hängrännan utfördes hösten 2013. Det upptäcktes rötskador i Stackelbergska gravkorets östra takfot mot kyrkans norra långhusvägg. Jag, Mattias Hallgren, gjorde en undersökning från insidan och konstaterade att det fanns nya och gamla rötskador vid det aktuella hörnet av taket. Det mesta av de bärande konstruktionerna var då begravda under isoleringen.

Planen var nu att öppna upp takfoten för att kunna åtgärda skadorna i de båda remstyckena på östra sidan och skarva den bindbjälken som är närmast kyrkan.

Först flyttades all isolering åt sidan för att få en överblick av skadorna. När demonteringsarbetet med remstyckena gjordes fann vi att de hade hussvamp under och inuti virket. Inget syntes på utsidan. Svampen hade etablerat sig ner i den murade tegelväggens fogar. Nu förändrades åter förutsättningarna och mängden virke som behövde bytas tilltog. *Se skiss*

Arbetets omfattning utökas nu då skadornas omfattning var större och av annan art än vad som var väntat.

Gravkor, planvy med skadorna rödmarkerade efter reviderad åtgärdsplan

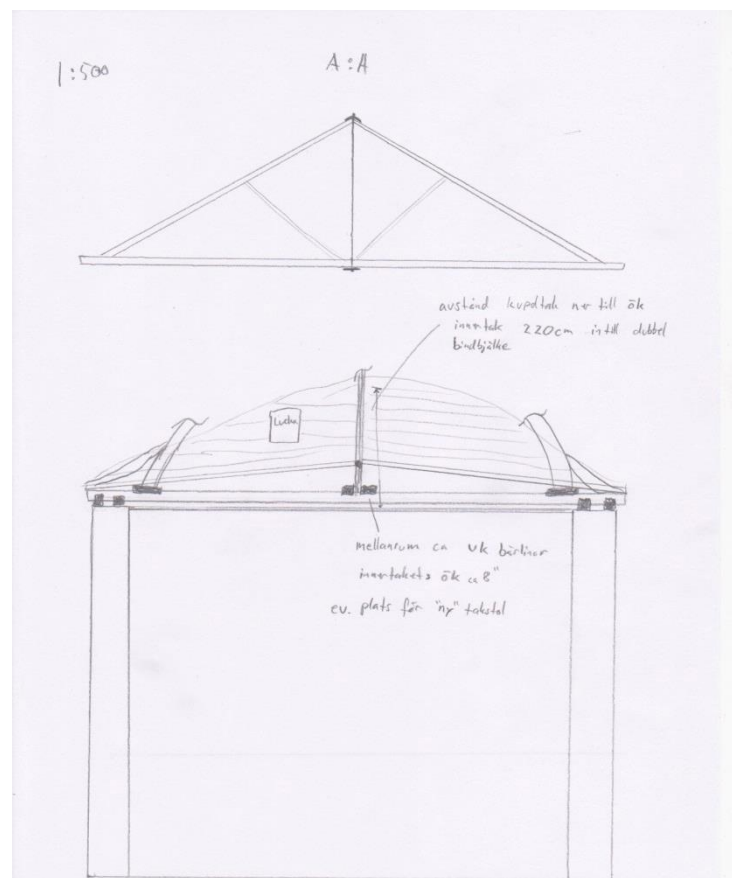
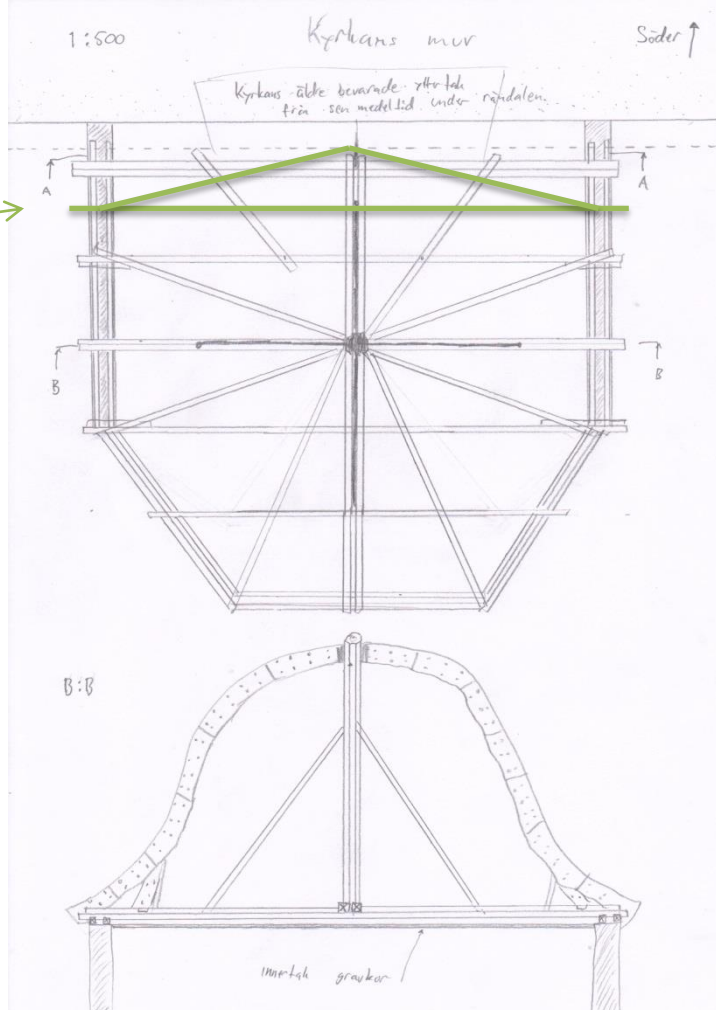
Med svampskador och röta i båda ändar av bindbjälkarna så blev planen med att skarva dem på längden inte att tänka på. Ett förslag att platsbygga en **späntakstol** intill de skadade bjälkarna gjordes. Vi dubbelkollade med Carl Thelin på Tyrens i Växjö om vår ide höll måttet och hade en tillräcklig styrka. Efter att Carl muntligen givit "ok" för konstruktionen så tillverkades en takstol i verkstaden i Forsvik för att sedan demonteras och fraktas till kyrkan.

Bjälkarna lyftes in i takfoten med hjälp av Bygghyttans larvkrans som hyrdes för ändamålet. Takstolen monterades ihop på vinden. Längs sidan på nya takstolen skruvades en 2"x2" regel som fästes med skruvar ner i innertakets brädor. Detta för säkra innertakets upphängning.

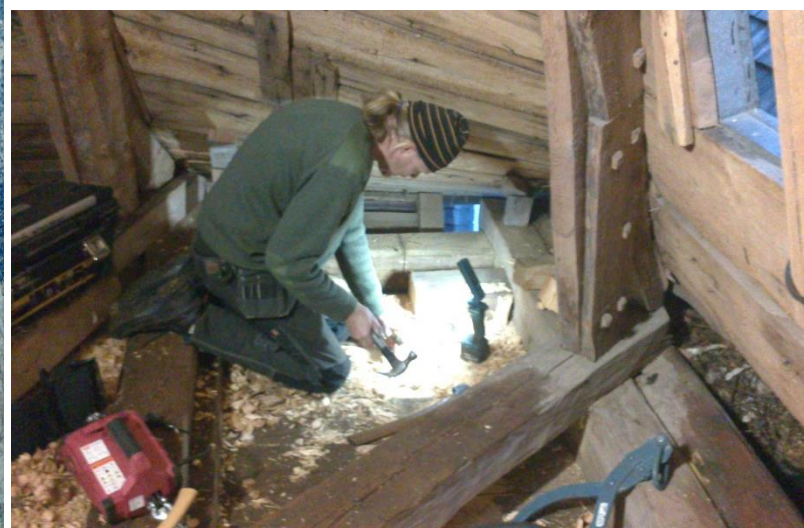
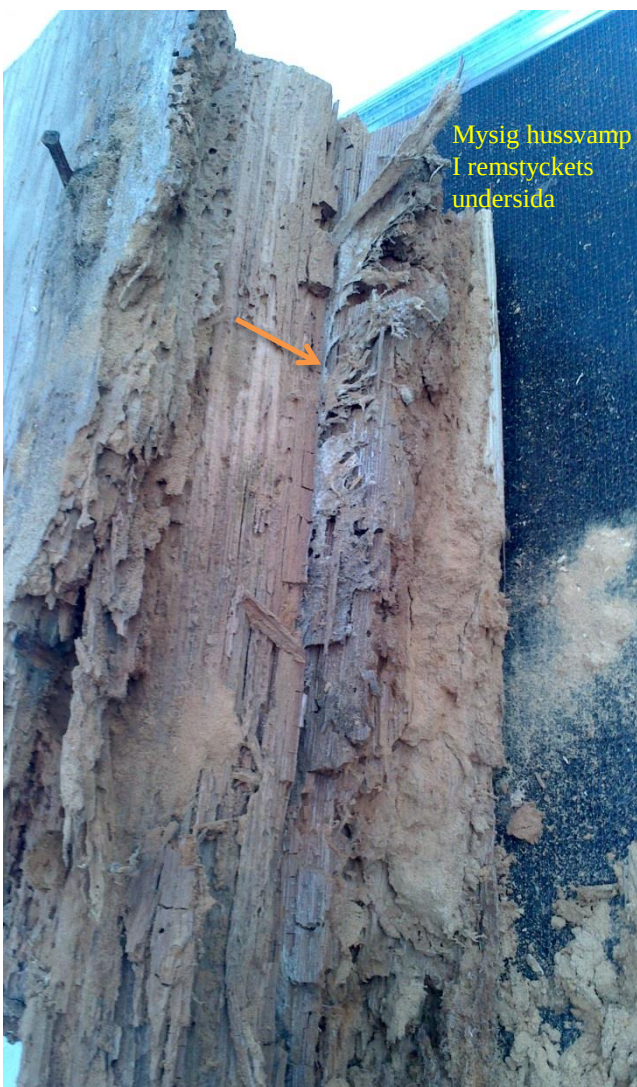
Vid ett möte på plats vid gravkoret med Anticimex, Länsstyrelsen och pastoratet bestämdes det att vi borrar hål i fogarna i muren vid alla angränsa ställen och där omkring för att fylla med Boracolvätska som dödar svampen. Även det virke som lämnas i anslutning till det nya skall behandlas av med svampgift av Anticimex efter att vi utfört arbetet. Detta kan ske under våren då det ej är minusgrader.

Den norra bindbjälken skarvades ca 2m och den södra togs bort helt, men ersattes av 2meters bitar under själva takstolen. Denna ide tog vi från de intilliggande bindbjälkarnas utförande.

Bägge remstyckena skarvades på båda sidor av gravkoret. Under dessa lades en syllpapp efter att ha dränkt murfogar i Boracol 3-4 ggr.

Överdelen av nya takstolen. Skruvad ihop för att möjliggöra en framtida demontering om öskemål uppstår.

Västra sidan under arbete

Nya bindbjälken till späntakstolen winchas in under takstolarna

Monterad späntakstol

Allt skadat virke är här borta och allt omgivningen sanerad på svamp o röta. Murarna dränks i giftig Boracol 20. Hål borras mellan tegelstenarna för att nå ner ett tegelskift. Detta upprepades 3-4 ggr.

Visst äldre virke lämnas där skadeinsekter tidigare har mumsat, men som nu inte finns kvar. Detta virke kommer att besprutas av Antisimex.

Den inre bindbjälken är här bortta och den yttre får en skarv till sågad/ tillyxad av Bengt Bygden liggandes i snygg poose.

Brädorna under nya bjälken penslades med boracol och därefter lades en syllpapp.

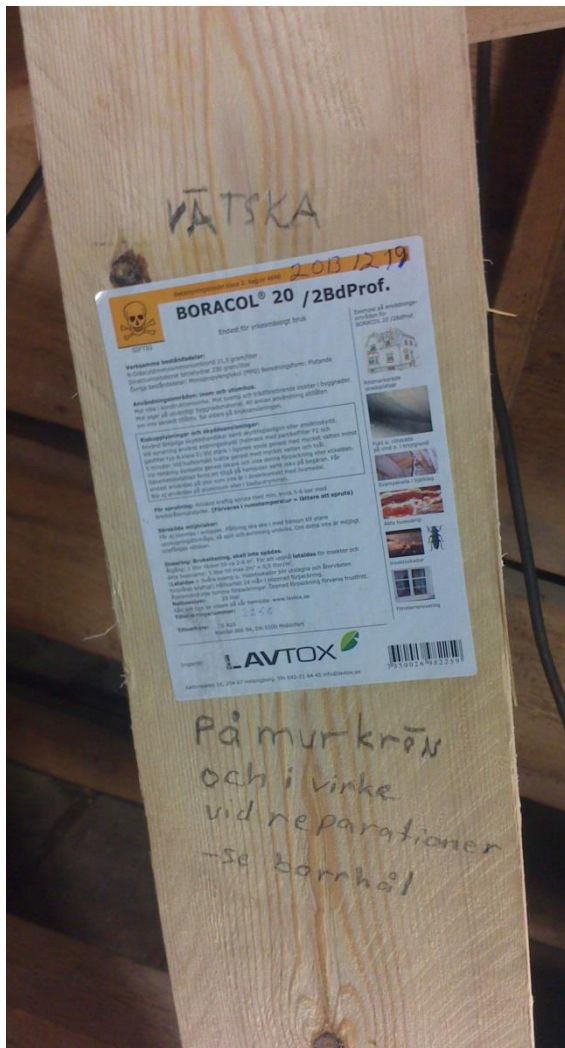
På den övre bilden ses den **stora spik** som når genom den äldre takstolen för vinkelrännans lutning. Denna takstol skarvades.

Alla rötskador i innertaket kunde inte åtgärdas utan lämnas kvar. Efter att allt äldre intilliggande virke blivit frisprutat av Anticimex kommer inte skadorna att fortlöpa.

Boracol 20 är fyllt i de borrade hålen i muren. Alla fogar mellan borrhålen är indränkta med giftet för att döda svampmyselet.

En etikett från dunken är uppsatt på den nya takstolen så det framgår att vinden är behandlad.

Arbetet avslutades strax före julen 2013. frågor om isoleringens vara eller icke vara får tas på byggmöte under vintern 2014. då kan även frsprutningen beställas av Anticimex göras av beställaren.

För närvarande går det inte att komma upp på vinden då det är 2m snö över takluckan.

Mattias Hallgren
14 01 31

